СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 3-го Червня 1897. | Число 23.

Календарь.

Червень.

3	Ч.	ВОЗНЕСЕНІЄ ХР. Василиска
4	П.	Михаила еп.
5	С.	Симеона преп., Мелетія
6	Н.	7. СВ. ОТЦЕВЪ. Об. гл. Іоа.
7	П.	Карпа ап.
8	В.	Тарапонта муч.
9	С.	Никиты

Змѣстъ.

На сироты по убитыхъ галицкихъ выборцяхъ зложили:

Зъ Ansonia, Conn.

Имена жертвователѣвъ:

Мих. Пôдбережнякъ 1.00, Мих. Демяновичъ 1.00, Іоанъ Перунъ 50 цнт., Петро Карпякъ 50 цнт., Део. Шебетовичъ 50 цнт., Данько Перунъ 25 цнт., Данько Бодакъ 25 цнт., Осифъ Вархоликъ 25 цнт., Гав. Дзядикъ 50 цнт., Алек. Горбаль 25 цнт., Іоанъ Цѣркотъ 25 цнт., Теод. Цѣркотъ 50 цнт., Іоакѣмъ Цѣркотъ 25 цнт., Іоанъ Фешь 25 цнт., Теод. Ксеничъ 25 цнт., Теод. Ковтко 25 цнт., Григ. Вислоцкій 25 цнт., Василь Децъ 25 цнт., Анд. Пôдбережнякъ 25 цнт., Кир. Горбаль 25 цнт., Кон. Дутканичъ 25 цнт., Мих. Клянцко 25 цнт., Мат. Семамицкій 10 цт., Семанъ Корѣнъ 10 цнт., Мих. Гошко 10 цнт., Сем. Шпакъ 15 цнт., Пав. Хомковичъ 10 цнт., Фил. Гнатовичъ 10 цнт., Димитрій Ванько 2.00.

Разомъ: **$10.90.**

СПРАВЫ „СОЮЗА“.

ГОЛОВНА IV. КОНВЕНЦІЯ „Р. Н. СОЮЗА“ вôдбуде ся вже незадовго, бо дня 8. ЧЕРВНЯ с. р.

Вже лишь короткій часъ роздѣляє насъ вôдъ тои важнои хвилѣ въ рôчнôмъ житю нашого народа руского въ Америцѣ. Якъ що року такъ и сего постарались мы, щобъ конвенція одинокого руского товариства въ Америцѣ обходилась, якъ найбôльше торжественно и вôдповѣдно до того торжества, слѣдуе слѣдуюча програма:

1) Рано, дня 8. червня вôдслужитъ Службу Божу на интенцію „Союза“ О. Ѳ. Обушкевичъ. Вôдповѣдну проповѣдь выголосить О. Ив. Арданъ. По Сл. Божôй вôдправить ся панахида за померших членôвъ „Союза“.

2) О год. 11½ роспôчнуть ся нарады „Союза“.

3) О год. 1½ вспôльный обѣдъ для делеґатôвъ.

4) О год. 3. продовжене нарадъ „Союза“. Вечеромъ о год. 8. того самого дня вôдбуде ся вокально-музикальный вечерокъ зъ аматорскимъ представленемъ.

Програма.

I.

1) Вступне слово и вôдчить о тôмъ, що и якъ намъ Русинамъ дѣлати, щобъ наша Русь ту на чужинѣ не пропала, выголосить О. Ѳ. Обушкевичъ.

2) Хоръ зъ Майфильдъ (пôдъ проводомъ П. А. Терещука) вôдспѣває: „Щасть намъ Боже“.

3) Деклямація. (Выголосить дѣвчина зô школы въ Майфильдъ).

4) Банда пôдъ проводомъ капельмайстра Гута, вôдограє Chelard „Overture zur Rauberburg“.

5) Хоръ: „Иванъ зъ Путилова“ и „На чужинѣ“.

6) Оркестра Майфильдска пôдъ проводомъ П. Ю. Обушкевича вôдограє: Тымольскій; Коломыйка: Бери Петре на розумъ.

7) Деклямація — выголосить хлопецъ зô школы Майфильдскои.

8) Банда: „Concert Polka“ — Cornet Solo — композ. Гута.

9. Хоръ: „Хлопске весѣлє“.

II.

Забавы зъ танцями при прекраснôй музицѣ.

Вступъ на концертъ и на забаву **25** цнт.

Делеґаты на IV. головну конвенцію „Р. Н. С.“ суть:

Зъ McADOO, Pa.:
Андрей Судикъ
Петро Секеракъ

Зъ SHAMOKIN, Pa.
Есч. О. Ив. Констанкевичъ
Иванъ Глова
Мойсей Демчко
Кондратъ Котаньчикъ

Зъ Mt. CARMEL, Pa.
Алексей Галабурда
(Братство св. Димитрія)
Стефанъ Пятниця (ст.)
(Бр. св. Петра и Павла)

Зъ OLYPHANT, Pa.
Діонизій Пырчь
Петро Гижа
Данько Свагла

Зъ JERSEY CITY, N. J.
Юстинъ Крыницкій
Теодозій Ткачь

Зъ MAYFIELD, Pa.
Петро Сабатъ

Зъ ANSONIA, CONN.
Дмитро Ванько

За Выдѣлъ „Р. Н. Союза“
О. М. Стефановичъ
секретарь.

Справозданє касове за мѣсяць Май 1897 р.

Мѣсячне, за статуты грамоты и вôдзнаки заплатили:

Братство св. О. Николая зъ Pittsburg, Pa.	$29.00
Бр. св. Михаила зъ Elmira, N. Y.	21.50
Бр. св. Іоана Крест. зъ Buffalo, N. Y.	5.50
Бр. св. Володиміра зъ McAdoo, Pa.	66.00
Бр. Пресв. Дѣвы зъ St. Clair, Pa.	14.00
Бр. св. Петра и Павла зъ Mt. Carmel, Pa.	21.50
Бр. св. Димитрія зъ Mt. Carmel, Pa.	22.25
Бр. св. Петра и Павла зъ Cohoes, N. Y.	4.00
Бр. св. Петра и Павла зъ Ansonia, Conn.	19.50
Бр. св. Іоана Крест. зъ Olyphant, Pa.	74.50
Бр. св. Кирила и Методія зъ Shamokin	138.00
Бр. св. Михаила зъ St. Louis, Mo.	10.50
Бр. св. Кирила и Методія зъ Mayfield, Pa.	14.75
Бр. св. Кирила и Методія зъ Shamokin	81.50
Члены зъ Jersey City, N. J.	45.50
„ „ Simpson, Pa.	10.50
„ „ Edwardsdale, Pa.	2.50
„ „ Cross Fork, Pa.	12.75
Членъ Іоанъ Кеблешъ зъ Shenandoah, Pa.	2.00
Чл. Кирило Скарлошъ зъ Port Roal	1.00
Чл. Михаилъ Сѣракъ зъ Kelayres, Pa.	1.00
Чл. Иванъ Новакъ зъ Centralia, Pa.	1.00
Разомъ . . .	$598.75

Юрій Хилякъ
касієръ „Союза“.

Приступили слѣдуючі новї члены:

	Число въ гол. книзѣ
Зъ Mt. Carmel, Pa.	
1. Русинъ Михаилъ	624
2. Чурикъ Иванъ	624
Зъ Buffalo, N. Y.	
3. Коваль Петро	720
Зъ St. Louis, Mo.	
4. Копча Терентій	696
Зъ St. Clair, Pa.	
5. Неметъ Стефанъ	427
Зъ Simpson, Pa.	
6. Крегель Григорій	515
Зъ Ansonia, Conn.	
7. Цѣркотъ Изидоръ	678
8. Пôдбережнякъ Фед.	679
9. Кочаньска Марина	679
Зъ Olyphant, Pa.	
10. Дзядикъ Василь	552
11. Рогоцъ Грицъ	552
Зъ Jersey City, N. J.	
12. Баранъ Иванъ	419
13. Марковичъ Ксаверъ	420
14. Тарбай Илько	420
15. Каленчукъ Климъ	725
Зъ Shamokin, Pa.	
16. Гуменякъ Иванъ	610
17. Хомякъ Грицъ	611
18. Бобрикъ Теодоръ	611

О. М. Стефановичъ
секретарь.

ДОЛЯ ТЕПЕРѢШНОГО РОБОТНИКА.

Праця жѣнокъ и дѣтей.

Стара то пѣсня, що кождый компаньєта, кождый фабрикантъ стремить до того, щобы якъ найбôльше заробити. Въ тôй цѣли уживає вôнъ рôжныхъ способôвъ, а особливо шукає за танимъ робôтникомъ. Понеже однакъ хлопъ все бôльше на житє потребує якъ баба, хлопецъ, або дѣвчина — прото всюды где лишь то можливе, повыпихали фабриканты хлопôвъ зъ роботы, а поприймали бабы и дѣти (де-негде навѣть 8 лѣтнѣ), а черезъ те зыскали потрôйно: разъ що менче имъ платять якъ хлопамъ, друге що мають менче зъ ними клопоту, бо бабу чимъ будь престрашить, а трете що если хлопы где роблять въ такôй фабрицѣ зъ бабами, то и имъ платять таку саму платню. Права, котрѣ непозволяють жѣнкамъ и дѣтямъ въ певныхъ фабрикахъ працювати не выконують ся и черезъ тоє днесь дôйшло вже до того, що крôмъ войска и матрозôвъ на шифахъ, всюда бабы працюють, а хлопы идуть на улицю та стоять по конерахъ и попôдъ фабрики. Розумѣє ся, що не могучи довго знайти собѣ вôдповѣдной роботы, годять ся они на конецъ на яку будь запомогу, щобы лишь душу зъ тѣломъ якось утримати. Впроваджене отже жѣночои и дѣточои роботы черезъ фабрикантôвъ причинилось богато до зниженя платнѣ хлопамъ-робôтникамъ.

„Грѣноры“.

Але то еще не все. Кромѣ того способу мають фабриканты ще другій на те, щобы змусити робôтника до працѣ за менші центы. Они берутъ до фабрики „грѣноровъ“, т. є. людей, що прийшли недавно зъ чужихъ краѣвъ, мають малѣ потребы и готовѣ за що-не-будь працювати. Давнѣйше коли ще не было такихъ вченыхъ машинъ якъ теперь є, була-бъ така рѣчь не можливою, понеже кождый робôтникъ мусѣвъ бути менче або бôльше вченый въ тôмъ ремеслѣ до котрого бравъ ся. Днесь друга рѣчь. Днесь машина все робить, а чоловѣкъ тôлько наглядає за нею, въ свôй часъ вуглѣ або воды додає, та робить другѣ не дуже штудернѣ рѣчи, а таку працю и „грѣноръ“ подужає. Треба и то ще знати, що зъ розвоємъ фабрикъ стало збôльшатись и число желѣзницъ, шифôвъ и т. д. для переволженя такъ товару якъ и людей и то не тôлько у насъ въ Америцѣ, але и скрозь по свѣтѣ. Черезъ те люде могуть скорше якъ давнѣйше переносити ся зъ мѣсця на мѣсце, черезъ те также фабриканты могуть мати въ часѣ дуже короткôмъ масу „грѣноровъ“ до роботы, если бы старѣ робôтники не хотѣли за менчу платню працювати. Если говоримо о „грѣнорахъ“, то не особливо о нашихъ, але „грѣнорахъ“ взагалѣ и то такъ тутъ въ Америцѣ, якъ и въ Европѣ, а розумѣємо пôдъ нами людей, котрѣ зъ сѣлъ и мѣстечокъ горнуть ся до мѣстъ фабричныхъ. Людей такихъ по цѣлôмъ свѣтѣ є досыть и наплывають они до мѣстъ що-разъ бôльше, розумѣє ся до такихъ мѣстъ, куды имъ найблизшій и где думають що поліпшать свою долю. И такъ Словаки, Шведы и Италіянцѣ мандрують до мѣстъ нѣмецкихъ; Нѣмцѣ, Бельгійцѣ, Италіянцѣ до Французскихъ; Словаки, Нѣмцѣ, Италіянцѣ, Айришѣ, Шведы идуть до Англіи, а вже до Америки то не знати чи є такій народъ на свѣтѣ, щобы туда не пливъ. Всѣ тѣ мандрôвники звычайно або не мають жадного ремесла, або были колись дрôбненькими ремесленниками по провінціональныхъ мѣстахъ, але прото въ фабрикахъ не могли утриматись, або наконецъ мають по кусникови землѣ але такои, котра ихъ не в силѣ выживити. Всѣ они, розумѣє ся, прибѣтнѣ нуждою и горемъ, а кромѣ того въ чужôмъ краю, отже терпеливѣ, та готовѣ за що-будь працювати — зъ чого користають фабриканты и зни-

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

7

КАНАДІЙСКА РУСЬ.

Подорожнѣ вспомины

Нестора Дмитрова.

(Дальше).

ALBERTA.

Edmonton — Edna.

Понеже наша кольонія дуже далеко вôддалена вôдъ мѣста, бо ажь 50*) англ. миль и тôлько до колѣѣ, длятого велика невыгода, бо годѣ що продати и купити. Въ мѣсци есть Англикъ-сторникъ, котрый немилосерно здирає, а и въ самôмъ Едмонтонѣ все дорозше, майже два разы стôлько, що въ Winnipeg. Длятого я раджу нашимъ людямъ, котрѣ приходять зъ Галичины и удають ся до Edmonton, най купують все, що тôлько зможуть въ Winnipeg, а половину гроша заощадять. Кухнѣ, возы, плуги, бороны, бочками соль (бочка 2 дол.), цукеръ, сукно, а навѣть худобу най купують въ Winnipeg. Перевôзъ рѣчей господарскихъ нѣчого не коштує, а за худобу мало що платить ся. Перестерѣгаю нашихъ людей передъ фірмою Cristal & Siegler Co. Суть то два россійскѣ жидки. Оденъ зъ нихъ знає троха по англійски и сидить въ сторѣ, другій не знає языка — наймає собѣ фѣрмана, котрый знає языкъ, платить єму денно 2 доляры и зъ напакованымъ возомъ ѣде мѣжь Индіянôвъ и помѣжь нашихъ людей и обдирає зô шкôры. Нашѣ люде сиротята не мають центôвъ, а потребують де-що купити — то-жь радять собѣ въ той рабôвничій способъ: напаковують возы пшеницею, везуть до Edmonton и тамъ за лахи, що варта кôлька центôвъ, платять бушлями пшеницѣ. По млинахъ мѣняють пшеницю за муку зъ дуже великими стратами. Въ такій способъ провадженa господарка руйнує въ страшный способъ вже въ першихъ рокахъ нашого мужика. Отже зъ того выходить, що намъ конечно спôлокъ господарскихъ на нашихъ кольоніяхъ. Длятого потреба намъ конечно вербовати до кольопій въ Канадѣ интеллиґентныхъ людей. Абсолютно не форналѣвъ, не економôвъ, анѣ писарôвъ громадскихъ, але интеллиґентныхъ селянъ и учителѣвъ, тыхъ бѣлыхъ муринôвъ, що морально и матеріяльно нуждують въ Галичинѣ. — Въ Еднѣ я подыбавъ зовсѣмъ интелиґентного и солідного чоловѣка Антона Савку зъ Равского повѣта.

Заробкôвъ зимовою порою майже жадныхъ нема. Хиба якій богатый фармеръ наймає до худобы чоловѣка. Помѣжь нашими людьми осѣли Норведы и оденъ Шведъ, але они голѣ, якъ турецкѣ святѣ — делеко по-заду лишились вôдъ нашихъ людей, такъ що въ лѣтѣ йдуть до нашихъ людей на роботу. Навѣть вже по-части нашои мовы навчили ся. Лѣтною порою можь заробити, чи то въ околици у богатыхъ фармерôвъ, чи въ Edmonton, чи при полоканю золота въ рѣцѣ Saskachewan. Я подыбавъ одного нашого хлопця, котрый минувшого лѣта заробивъ при золотѣ 60 дол. Розумѣє ся, що бувъ бы въ двоє тôлько заробивъ, еслибъ не бувъ спродававъ золота у простыхъ перекупнѣвъ.

Дѣти нашѣ, якъ я вже згадавъ въ кôлькохъ мѣсцяхъ то наша будучнôсть, а особливо дѣвчата. Малѣ дѣти ходять до школы — въ Еднѣ вже мѣжь Русинами есть школа. Въ Edmonton служать нашѣ дѣвчата по готеляхъ и въ приватныхъ домахъ, тай ходять 3 разы на тыждень до школы. Одна дѣвчина пристала до Salvation Army. Ажь любо подивитись на таку дѣвчину, якъ она прибрана въ свѣтову одежу, говорить по англійски и зовсѣмъ не подôбна до нашои боязливои, бруднои, або неустанно регочучои ся галицкои Каськи. Дѣвчина повернувши зô службы, впроваджує формальну революцію въ домѣ своихъ родичѣвъ. Анѣ не пôзнати, що се наша гôрска дѣвчина, — чиста lady. Одна жѣнка скаржила ся менѣ, що єи дѣвчата встыдають ся єи, якъ она прійде до Edmonton. Певна рѣчь. Мати брудна и боса, гôрше Индіянки приходить пѣхотою 50 миль до мѣста! Дитина не встыдає ся матери, але встыдає ся того бруду и тыхъ босыхъ нôгъ, зъ болотомъ на 3 цалѣ. Або батько въ тыхъ довгоносыхъ, бойкôвскихъ постолахъ, зъ тымъ довгимъ рѣдкимъ волосемъ, въ бруднôй сорочцѣ, зъ роспоромъ на грудяхъ! Чи-жь не можь перестрашитись такого чоловѣка, якъ покаже ся до мѣста! — Хлопцѣ нашѣ служать по фармерахъ нѣмецкихъ и англійскихъ и неразъ на цѣлый рокъ дають батьки на службу хлопцѣвъ, якъ кажуть: „за языкъ“ и они того англ. языка дуже скоро выучують ся. Хлопцѣ учать ся практичности въ господарцѣ у Англикôвъ и высмѣвують тѣ сокиры, плуги и другѣ культурнѣ здобутки галицкѣ.

По цѣлотыжневôмъ побутѣ мѣжь нашими Русинами въ Еднѣ, повертаючи до Edmonton, вступивъ я до нашихъ старыхъ фармерôвъ, котрѣ мешкають мѣжь нѣмцями о 12 миль вôдъ F. Saskachewan на тавшипѣ 55 X 21 Section 36 и 28. Трохъ нашихъ Русинôвъ ту мешкає: Антонь Пайчь и Стефанъ Чичакъ зъ Небылова тай Мих. Прокопчакъ зъ Ростайного пов. Ясло; одинокій Лемко, якого я подыбавъ въ Канадѣ. Всѣмъ имъ добре поводить ся.

RABBIT HILL.

Зъ S. Edmonton выѣхавъ я 4. мая 12 миль до Rabbit Hill, де сподѣвавъ ся застати нашихъ 11 родинъ зъ Ярославского повѣта переважно зъ сѣлъ Висоцка, Ветлинъ и Лазы. — Помѣжь россійскими Нѣмцями осѣлись нашѣ Русины и покупили у Нѣмцѣвъ фармы вже готовѣ зô всѣми будинками и знарядами господарскими. Чи они добре зробили купуючи землю и цѣлѣ газдôвства, покаже ся заразъ зъ рахунку: Земля въ Rabbit Hill высоко положена — добра земля. Теодоръ Фуръ зъ Висоцка приѣхавъ въ транспортѣ Олеськова зъ сумою 500 долярôвъ. Въ Edmonton зробивъ єму пропозицію Нѣмець, щобъ купивъ собѣ его газдôвство за 700 дол. Газдôвство то таке: орного поля 40 акрôвъ (проче лѣсъ и сѣножати) розумѣє ся заораного и засѣяного; — хата, шпихлѣръ, стайнѣ, пару коней зъ упряжею, двѣ коровы, бугай и двоє телятъ, 14 свиней, 30 курей, машины, плугъ, бороны — всѣ знаряды господарскѣ, якъ сокиры, мотыки и др., кухоннѣ рѣчи и цѣле уряджене въ хатѣ. Заразъ въ осени 1896 року зôбравъ чоловѣкъ 140 бушлѣвъ пшеницѣ, ячменю 120, вôвса 350, а бульбъ 200 б. Зъ того збôжа продавъ 100 б. по 57 цнт. 150 бушлѣвъ по 23 цнт. ячменю 10 бушлѣвъ по 20 цнт. Свиней продавъ на 50 дол., а еще має

*) Одна англійска миля — 1 3 кільометр.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:
„Svoboda“
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТИЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касієра.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

(Продовжене зô стороны першои)

жають заробôтну платню. — Нынѣшна господарка на свѣтѣ при помочи машинъ провадить до того, що чимъ разъ бôльше людей не може знайти собѣ занятія, роботы. Тй, що мають малй кусники поля, або суть ремѣсниками, швидко банкрутують, не могучи устояти проти фабрикъ, а збанкрутовавши идуть, розумѣе ся, до мѣстъ великихъ, щобы тамъ стати робôтниками. — Якъ сказано вже, жѣнки и дѣти и „ґрѣноры“ всѣлякого калѣбру, мѣжь тыми богато такихъ, що нѣколи нѣчого не мали, также шукають за роботою — зъ чого ясно выходить, що много рукъ зôстае безъ занятія, помимо найлѣпшои своеи волѣ, понеже фабрики тôлько ихъ не потрѣбують.

(Конецъ буде)

Справы бразилійскихъ Русинôвъ.

(Выѣздъ Василіянина до Бразиліи. — Вôдносины рускои церкви тамъ-же. — Проф. Семирадзкій о бразилійскихъ Русинахъ. — Польщене Русинôвъ въ Бразиліи. — Читальня руска въ Бразиліи. — Знову еміграція. — Бразилія—Канада. — Яки є руски осады въ Бразиліи.)

Въ сихъ дняхъ выѣздить до Бразиліи рускій священникъ о. Сильвестеръ Кизима — молодый монахъ-Василіянинъ, щобы обняти душпастырство въ рускôй кольоніи Прудентополісъ (давнѣйше Sao Joao de Capanema) въ Паранѣ, де осѣло щось ажь тысячу двѣста родинъ (6000 душь) рускихъ въ купѣ. Его высылае туды кардиналъ Сембратовичь. О. Кизима мае также поручене вôдъ кардинала Ледоховского зъ Риму, зъ котрымъ листуе ся и жіе въ духовôй пріязни... Се буде вже другій рускій священникъ въ Паранѣ. — О. Никонъ Роздольскій єсть священникомъ на Rio Claro.

Справа рускои церкви въ Бразиліи ще не рѣшена. Епископъ латиньскій зъ Курітибы не хотѣвъ въ засадѣ приняти священникôвъ грецкого обряду; вôнъ не хотѣвъ узнати того обряду. Хто знае, чи не заходить ту интриґа зô стороны деякихъ польскихъ ксьондзôвъ, котрй все що-разъ бôльше напливають до Параны; самъ епископъ бразилійскій спроваджуе ихъ. — О. Роздольского принявъ епископъ провізорично и вôднѣсъ ся въ тôй справѣ до Риму. Очевидно, що Римъ въ интересѣ католицизму мусить рѣшити справу скоро и не пôсля „widzi mi się“ якогось тамъ бразилійского епископа — лише въ користь Русинôвъ; о се старае ся и кардиналъ Сембратовичь. Того вымагае не лише интересъ Русинôвъ, але и католицкои церкви, бо якъ бы не хотѣли дати бразилійскимъ Русинамъ руско-католицкихъ священникôвъ, то зъ того скористалобъ лише российске православіе... Православнй могучй фонды збудовали бы сейчасъ на рускихъ осадахъ въ Паранѣ величавй церкви, прислали бы туда православныхъ священникôвъ и двайцять тысячь Русинôвъ параньскихъ були бы страченй для церкви католицкои. Чей же того не вымагае добро католицкои церкви! Вузкоглядный епископъ курітибскій и его тамошнй польски дорадники того не розумѣють. — Впрочѣмъ священникъ тамъ не достае платнѣ вôдъ державы — бо тамъ роздѣлена церковь вôдъ державы — анѣ вôдъ епископа, лишь вôдъ самыхъ парохіянъ, то-жь пôсля права свѣтского мôгъ бы и не дивити ся на епископа. — Римъ рѣшить певно ту справу такъ якъ въ Пôвнôчнôй Америцѣ, то є такъ, що рускій священники будуть пôдданй впрость и безпосередно рускому митрополитови у Львовѣ; тогды священникôвъ бразилійскихъ не буде мати „nic do gadania“.

Вôдъ проф. д-ра Й. Семирадзкого, котрый недавно повернувъ зъ подорожи по Бразиліи, довѣдавъ ся я де-що про нашихъ Русинôвъ въ бразилійскихъ. Подавъ вôнъ менѣ мѣсця, де головно поселили ся Русины (о много точнѣйше, нѣжь я бывъ подавъ въ „Дѣлѣ“ а за тымъ въ „Свободѣ“), — и высказавъ переконане, що Русины въ Паранѣ не збразилійщать ся, але дуже скоро — въ найблизшôмъ поколѣню — сполщать ся. Полякôвъ мае тамъ бути до 60,000, а Русинôвъ 20,000. Поляки мають кôлькадесять ксьондзôвъ, трохи купцѣвъ, газету, товариства и т. д., а Русины є дуже пасивни — непораднй. Вправдѣ осѣли Русины въ кôлькохъ ґрупахъ (Prudentopolis, Rio Claro, Agua Amarella-Olyntho, Jangada) въ збитôй масѣ и значнôмъ числѣ, але иншй зôстали поселенй побôчь Полякôвъ по кôльканацять и кôлькадесять родинъ (якъ Lucena, S. Barbara, Ypiranga и т. д.), разомъ зъ Италіянами, Нѣмцями и иншими. Пôсля гадки проф. Семирадзкого рускй еміґранты лишь побôльшать число Полякôвъ тамъ-же. Я также того погляду, що въ даныхъ обставинахъ не можна мати надѣѣ на удержане тревалыхъ рускихъ кольоній въ Бразиліи и прото не повиненъ анѣ оденъ рускій хлопъ новый туды ѣхати, бо вôнъ буде для насъ страченый. Справа зô спольщенемь не пôйде однакъ такъ легко, єсли Русины займуть ся тыми численными бразилійскими переселенцями, удержать зъ ними звязь, пôшлють священникôвъ, часописи, книжки и т. д. Въ той спосôбъ удержимо тамъ хоть сто лѣтъ рускôсть, нѣмъ колись въ дальшихъ поколѣняхъ они не зôллють ся зъ Бразилійцями. Сама-жь честь народна вымагае, щобы не кидати такъ значну масу народу зъ горы вже легко безъ боротьбы на вынародовлене. Того вымагае сатисфакція исторична; для самои лишь исторіи мусимо удержувати тамъ рускôсть доки зможемо. Американьска „Свобода“ причинить ся до розбудженя тамъ руского духа, єсли постараесь о дописувателѣвъ мѣжь тамошними Русинами и розширить тамъ кругъ своихъ читателѣвъ. — Товариство „Просвѣта“ у Львовѣ певно достарчить книжокъ а редакціи народныхъ часописей („Свобода“ львôвска, „Праця“ черновецка, „Наука“ коломыйска, „Громадскій Голосъ“ львôвскій и иншй) певно не залишать посылати туды хоть кôлька примѣрникôвъ своеи часописи на адресы поданй въ „Свободѣ“ американьской. — Теодоръ Потоцкій на Rio Claro хоче заложити тамъ „читальню“! Щасть Боже!

Супроти высше сказаного ясно выходить, що еміґрація Русинôвъ до Бразиліи т. е. абсолютно національно шкôдлива. Особливо-жь теперь, коли вже нема безплатного перевозу и можуть ѣхати не остатнй бѣдаки такъ якъ передше, але выключно досыть маючй господарѣ. Тымчасомъ ще и теперь выбирають ся декуды, хоть не дуже богато, не лишь до Канады, але и до Бразиліи, якъ на примѣръ зъ Сидорова пов. гусятинского, Увся (подгаецкого), Порховы (бучацкого) и Косова (подъ Чортковомъ). Не знати, чи тй люде чули, що до Бразиліи вже Галичанъ не приймають, навѣть тыхъ, що своимъ коштомъ ѣдуть. Кольонізацію державну въ Паранѣ для браку грошей зовсѣмъ застановлено на часъ неограниченый. Єсли-жь удасть ся нашимъ теперѣшнимъ еміґрантамъ достати ся туды, то не знайдуть тамъ жадной помочи вôдъ уряду; мусять мати грошей на початокъ и на загосподароване, такъ само, якъ и въ Канадѣ, хоть 500 зр. на мѣсци вже а дорога туды такъ само дуже дорого коштуе. Що иншого було, якъ везли за дармо и давали якусь помôчь, хоть и то не дуже велику и певну. — Коли-жь таки ѣдуть ще якй Русины до Параны, то най осѣдають лишь помѣжь своими, що вже давнѣйше тамъ осѣли.

(Конецъ буде.)

Дописи зъ рôдного краю.

I. Галицкй выборы до Рады Державнои въ р. 1897.

(Дальше).

Таку грубу вôдповѣдь на справедливй жалобы почули зъ устъ цѣсарскихъ депутаціи зъ усего того народу, котрый бувъ найвѣрнѣйшою обороною престола и династіи, котрого сама та династія славила „восточными тирольцями“ котрый у першôй лиціи спасъ тую династію вôдъ упадку Полякôвъ 1848 р. въ Галичинѣ и завсе служивъ опорою противъ змагань польскихъ — прилучити Галичину до Польщѣ, що мала бути на-ново вôдбудована на развалинахъ мѣжь инчимъ и Австріи! Враженя сей вôдповѣди на зôбраню у Вѣдни руску депутацію, а потому на весь рускій народъ — годѣ описати. Вона розчарувала рускій народъ страшенно и захитала въ нѣмъ вѣру въ остатну инстанцію для обороны своихъ потоптаныхъ правъ, инстанцію, въ котрôй народъ рускій завсе бачивъ идеалъ справедливости и доброты. Результатъ депутаціи тôлько пôднѣсъ значѣнє радикальнои партіи, репрезентанты котрои були нѣй противни и теперь могли тымъ певнѣйше сказати: „А не казали мы вамъ, що такъ буде! Въ нашихъ рукахъ наша доля и наше право! Въ такôмъ дусѣ промовляли радикалы и пôдчасъ депутаціи, въ котрôй де-якй зъ нихъ взяли участь приватно, для агітаціи въ користь своеи програмы и зъ ними згодили ся пôсля авдієнціи всѣ участники депутаціи. Справа припечатана була середъ загалу галицкихъ Русинôвъ радикально, коли — якъ и казали радикалы на передъ — слѣдства по поводу выборôвъ не було нѣякого и Русины почули зъ устъ репрезентанта австрійского правительства: „Усе въ порядку! Выборы вôдбули ся зовсѣмъ легально и нѣякихъ надужить не було!“ Такій результатъ слѣдства бувъ зрештою зовсѣмъ натуральный, бо-жь вѣвъ его самъ міністеръ-президентъ Бадені противъ намѣстника Баденього...

Ясно було, що Бадені поклавъ собѣ не тôлько закрывати передъ Вѣднемъ удѣлнй провины своеи и своеи клясы, але позволити остатнôй выбрати ще гôрше. Мало того. Вôнъ гадавъ и въ Вѣдни выступати такъ само, якъ у Галичинѣ, то є якъ истый шляхтичъ польскій зъ пôдданими за панщины. Але-жь вѣденьска публика зовсѣмъ не те, що галицка. Вѣденьска публика, навѣть высшихъ верствъ, подивила ся на Баденього якъ на польского питруза и медведя зъ Галичины. Бадені почавъ бувъ боронити ся зъ переважною бôльшостю нѣ антисемітами, та заразъ побачивъ, що оно не про его сплавъ, бо антисеміты стали облягати и цѣсарскій замокъ и кричати тамъ не „Hoch der Kaiser“, але „Hoch Lueger“ (провôдника антисемітôвъ). А до того въ самôй Державнôй Радѣ Баденього, ждала образована, енергічна тай таки многочисленна оппозиція — головно молодочехи. До тои оппозиціи належали: зъ Вѣденьцѣвъ посолъ Пернерсторферъ, що ставъ речникомъ робôтникôвъ усеи Австріи; посолъ Леваковскій, Полякъ, що зробивъ ся репрезентантомъ польскои людовои партіи*) и врештѣ Романчукъ, представитель рускои оппозиціи, що бувъ выбраный ще яко прихильникъ Баденього въ р. 1891. Сй послы почали вытягати на свѣтъ божій и галицкй исторіи, котрй робили сензацію, були радо витанй въ Радѣ Державнôй и середъ вѣденьскои публики и були тымъ беспечнѣйшй для Баденього и польскои шляхты, що за назваными послами стояли міліоны покривдженои людности, котра обзывала ся на кожде ихъ слово, пôдпирала ихъ матеріяломъ, вѣчами и т. и., при чому и сама росла въ силу и формувала ся до боротьбы. Особливо про Пернерсторфера треба сказати, що его промовы незвычайно талантливй и горячй, трясли не тôлько всѣмъ парляментомъ, але и буквально усею Австріею. до самыхъ основъ, а промовы тй, якъ безцензурнй росходили ся свобôдно въ найнисшихъ верствахъ народу.

Бадені переконавъ ся, що треба перемѣнити напрямокъ и ставъ, по своему, пропыхати ся на передъ, де треба було, штовхаючи лôктями товпу на лѣво и на право, при чому допадало ся и его братіи шляхтѣ, а де се не помагало, попускаючи, або вживаючи просьбъ и хитрости. Для присмиреня антисемітôвъ вôнъ нарештѣ мусѣвъ прославити Люеґера, устами самого цѣсаря згодити ся на его выбôръ президентомъ Вѣдня въ недалекôй будущинѣ. Для присмиреня-жь Чехôвъ, Бадені мусѣвъ выробити загальну амнестію засудженымъ у Чехіи за політичнй проступки и скасувати тамъ станъ облоги. Та Чехи на се не подали ся и домагали ся и далѣ державного ческого права, а такожь загального голосованя и инчихъ свободъ та полекшь для масъ людности. Бадені налякавъ симъ репрезентантôвъ польскои шляхты въ Вѣдни, що чи-

*) Леваковскій ставъ явнымъ оппозиціоністомъ ажь тодѣ, якъ его выключено зъ „Koła polskiego“, до котрого мусѣли належати всѣ польски послы зъ Галичины пôдъ напоромъ публичнои польскои опініѣ. Сюды приймали и „оппозиціністôвъ“ и тутъ они могли выговорити ся, але въ Державнôй Радѣ не смѣли выступити зъ нѣчимъ незгоднымъ зъ бôльшостю Koła polskiego, анѣ голосувати по своему переконаню. — Леваковскій попробувавъ разъ обстати за однымъ вольнолюбнымъ внескомъ — и вылетѣвъ!

на продажь. Сеи весны засѣявъ 15 б. пшеницѣ, вôвса 70 б., 10 б. ячменю, 15 б. картофлѣвъ. Всего довгу мае 100 дол. — Порôвнаймо теперь фармера, котрый прійшовъ зъ тою самою сумою и осѣвъ на гомстетѣ. Всѣ грошѣ вложивъ въ господарку, покупивъ знаряды господарскй за дорогй грошѣ, худобу, збôже на засѣвъ, а решту ґрошей проживъ, бо мусѣвъ 1½ року зъ цента жити. Нынѣ фармеръ на гомстетѣ вже цента немае, а хлѣба свого першого покоштуе ажь въ осени. Я не беру ся рѣшати, чи лѣпше куповати господарства готовй, чи осѣдати на фармахъ и мозольною працею доробляти ся кавалка хлѣба — понеже я не фаховый чоловѣкъ въ тôмъ взглядѣ, я лишь нотую нагй, правдивй факты, та есмь певный, що таке нотоване фактôвъ на щось придасть ся. Для занотованя маю такій фактъ. Двохъ нашихъ людей купили до спôлки фарму за 800 дол. Заплатили 200 дол., а проче лишилось на довзѣ. Та чи видѣвъ хто такій дурный розумъ? Они 600 дол. во вѣки не заплатять, намучать ся, стратять послѣдный центъ, втѣчуть зъ купованои фармы и зачнуть доброблятись на гомстетахъ. Коли-жь нашъ чоловѣкъ нѣкого не порадить ся, тôлько робить самъ своимъ галицкимъ розумомъ.

Податки. Податокъ платить фармеръ, котрый вже дôставъ фарму въ фактичне посѣдане, вôдъ грунту и вôдъ рухомого маєтку 1 % (по центѣ вôдъ сотки). Фарму таксують звычайно на 480 дол., отже податокъ на цѣлый рôкъ вôдъ 160 акрôвъ 4 дол. 80 цнт., а якъ хто мае въ худобѣ и въ знарядахъ господ. маєтку 300 дол., платить 3 дол. податку, разомъ: 7.80 на цѣлый рôкъ. Однакъ треба и на то увагу звернути, що фармы по-дальше вôдъ мѣста оцѣненй на менчй сумы. Крôмъ того есть податокъ на школу: ¾ громада, ¼ рядъ и на будову и на удержане учителя. Податокъ на дорогу: два дни роботы на рôкъ, або въ грошахъ 2 дол.

ЗЪ EDMONTON ДО WINNIPEG.

Я бы и не згадовавъ про ту подорожь, якъ бы не Хинцѣ и Японцѣ. Одна родина хиньска, а двѣ японскй ѣхали, якъ паны въ sleeping car. — Та яка-жь велика рôжниця мѣжь тыми двома народами, що недавно себе за чубы сѣпали!.. Японцѣ, нарôдъ навскрôзь культурный. Въ одягахъ свѣтовыхъ, манеры высококультурныхъ людей, анѣ не пôзнати ихъ, що они зъ Азіи. Нѣчимъ не рôжнять ся вôдъ американцѣвъ. А понеже свѣтъ звыкъ культуру народа мѣрити пôсля его женщинъ, тожь я возьму въ порôвнане женщину японьску и хиньску. Обѣ разомъ ѣдуть въ однôмъ ваґонѣ до спаня. Женщина японска чистенько и ґустовно убрана по свѣтовому, мила брунетка, поводить ся зовсѣмъ якъ lady — йде разомъ зъ мущинами на обѣдъ — взагалѣ робить враженє американки. Женщина хиньска въ одягу національнôмъ вже вôдрôжняе ся вôдъ прочихъ людей, встыдлива, тримае ся зъ далека вôдъ товариства, ѣсти приходить по всѣхъ, крые ся въ своимъ кутику цѣлый день — однакъ не разить своею особою, якъ бы то разила наша невѣста. Хинцѣ и Японцѣ, стыкаючись зъ Америкою, завдячують ѣй дуже много. Мôй товаришь Япончикъ говоривъ досить добре по англійски и ѣхавъ яко аґентъ великои фабрики байсиклѣвъ до New York, щобъ зъ американскими фірмами навязати потрѣбнй торговельни зносины. — Дивишь ся на рôжный народъ и думаешь: всякй Азіяты культурнѣйшій народъ, якъ нашъ Русинъ, зъ пôдъ опѣки шляхты польскои и ряду австрійского. Та вже, якъ почавъ я говорити про культурнôсть народôвъ, то годѣ менѣ не згадати про порядокъ дневный въ sleeping car. Зъ Calgary до Winnipeg двѣ добы ѣзды. Въ sleeping car множество народа. Рано, коло 7 годины люде встають. Женщины мають свои умывальнѣ, мущины свои. Кождый чоловѣкъ мые ся рано докладно, накладае чистый ковнѣрикъ и маншеты, голить ся и такъ чистенько убраный йде на снѣдане до dining car. Правда, що платить ся 75 цнт. за снѣдане, тôлько и за обѣдъ и за вечеру, але ѣсти вже подостаткомъ и зъ всякимъ можливымъ комфортомъ. Въ першôй половинѣ мая подавали на снѣдане суницѣ и другй вчаснй овочѣ. Цѣлый день тихисенько мѣжь народомъ, безъ крику и гуку. Чемнôсть надзвычайна, пошанованя для женщинъ незвыклй. Та впрочѣмъ и не може бути инакше, якъ хто разъ бачивъ женщину американску зъ еи высокою интеллиґенціею. Женщина американска такъ импонуе своею интеллиґенціею, що мущина, хоть бы найнизшои морали, мусить чоло схиляти. Около 10 годины вечеромъ всѣ удають ся на спочинокъ. Я неоденъ вже разъ ѣздивъ зъ американцями, 4 добы ѣхавъ безпрерывно треномъ, а не видѣвъ и не чувъ еще сварки, а навѣть слова образливого мѣжь людьми. Люде грають карты, диспутують мѣжь собою, прецѣ знайшла бы ся нагода до суперечки. — А скôлько то разôвъ Рутенцѣ посварили бы ся за політику? Народъ американскій не знае політики. Тарифа цлова, business, справы житевй, тай ювилей королевои Викторіи, отсе на разѣ політика канадійскихъ американцѣвъ.

WINNIPEG.

Въ недѣлю 9. мая приѣхавъ я до головного мѣста Манітобы. Тихесенько, якъ въ гробѣ. — Всюды въ Америцѣ святкують недѣлю дуже торжественно. — Наоколо имміґраційного дому повно залягло народа. Цѣкавй американцѣ повылазили на парканъ и щось оглядають. Дивлю ся, на яке они чудо такъ позирають — тай справдѣ було на що цѣкаво дивити ся. Нашого народа прійшло минувшого тыжня 400 родинъ, 1081 душь зъ Галичины и Буковины. Всѣ они майже ростаборились въ недѣлю на подвôрю, якъ циганы безъ шатрôвъ. Брудота, бѣда, нехарнôсть, краевй одяги, особливо буковинскихъ женщинъ, прераждюча. Не треба цирку для американцѣвъ, не треба менажеріи. Часть нашихъ людей, 34 родинъ зъ Березова коло Коломыи, прійшли якъ люде, поперебиранй по свѣтовому и зъ потрѣбными фундушами. Заразъ таки на другій день вырушили они разомъ еще зъ другими вкупѣ 116 родинъ до Lake Dauphin, до нашои кольоніи Теребовлѣ. Другихъ 60 родинъ поѣхали до Edmonton, а прочй еще сидять и пôйдуть, або до Stuartburn, або въ иншй мѣсцевости. Въ околици Stuartburn отворили C. P. R. на гомстедъ и тамъ буде кольонія руска числяча 100 родинъ. — Безъ злодѣйскихъ аґентôвъ не обôйде ся нѣгде. Ту пôдлу прислугу сповняють ту жиды и Поляки. Темный нашъ народъ, особливо зъ Буковины, звабленый обѣцянками Карльсберга зъ Гамбурга приходить ту безъ цента — чистй дѣды. Рядъ всейчасъ выасигновавъ зъ милосердія значну суму на прожитокъ, бодай на тыждень — а нашъ чоловѣкъ баламученый мѣсцевыми злодюгами анѣ не думае про фармы. „Менѣ належить ся добра земля, якъ мене ту звабили“ — каже. Ходять въ околици Winnipeg и выбирають собѣ компанѣйнй землѣ, котрыхъ нема до дарованя и кричуть, що имъ та земля належить ся.

(Конецъ буде)

пила майже ⅓ парляменту и мала рѣшаючій голосъ и всилуватъ єѣ згодити ся на окраїчикъ загального голосованя, подъ видомъ V-ои куріи. Бадені такъ хитро походивъ коло справы, що зразу зацитькавъ бувъ и вѣденьску соціяльну демократію, котра було вдоволила ся сего V-тою куріею и перестала домагати ся загального голосованя, хоть ще недавно выступала противъ довголѣтного попередника Баденьского, пок. гр. Тааффого, дарма що той нарешті проектувавъ дѣйсне загальне голосованє въ усѣхъ куріяхъ и власне" черезъ те мусѣвъ пойти въ вôдставку. Мѣжъ иншимъ и про недостачу підпертя вôдъ вѣденьскихъ робôтникôвъ.

Черезъ недоглядъ польскои репрезентаціи при ухвалюваню V-тои куріи прохопила ся и ухвалила про тайне голосоване картками не тôлько въ новôй, але и въ давнѣйшôй IV-тôй куріи, котрого перше не було. Бôльшôсть польска побачивши остатне, сильно выступила противъ того, але не зважила ся зробити сего публично, бо бй загрожено въ усѣхъ боковъ страшенною бучею и знову таки загальнымъ голосованемъ. А все-жь таки шляхта польска перемогла въ головнôмъ у тôмъ, що безпосереднє голосоване у V-тôй куріи въ поодинокихъ провінціяхъ зроблено залежнымъ вôдъ ухвалы дотычныхъ соймôвъ. Мали на ввазѣ головно галицкій соймъ, куды шляхта польска спыхала усѣ важнѣйші галицкі справы, именно розширеня выборчого права, порушуваній въ Вѣдни опозиціею. Вона завсе мала тутъ величезну бôльшôсть и була згоры певна, що въ сѣ рукахъ усе лишить ся по старому. Такъ и выходило завсе, коли тôлько руска а далѣ и польска опозиція вносила найменьшѣ розширеня выборчого права до сойму; такъ стало ся и теперь и се вже до верха зняло въ краю опозицію противъ шляхты не тôлько середъ мужикôвъ, але и середъ робôтникôвъ, котрі ажь теперь получили право голосованя, у V-тôй куріи и стали въ сѣмъ залежні вôдъ галицкого сойму.

Австрійскій выборчій законъ до Державнои Рады такъ до соймôвъ и такъ бувъ чудный и крайне несправедливый для масъ людности. Обгороджено интересы маючихъ клясъ и згоры забезпечено имъ перевагу, запевняючи першимъ тромъ куріямъ, великимъ грунтовымъ панамъ, капиталістамъ и богатому мѣщанству бôльшихъ мѣстъ, бôльшôсть пословъ, при чому забезпечено имъ и певну волю выборôвъ: безпосередностю и тайностю голосованя. Тымъ часомъ у IV-тôй сельской куріи, де право голосованя признано тежь тôлько господарямъ, що платять наименче 5 гуль. податку, заведено було голосоване посередне, черезъ выборцôвъ и устне. Мала скôлькôсть сельскихъ выборцôвъ, усего по кôлька сотъ на выборчій округъ, и явнôсть ихъ голосованя вôддавала ихъ зовсѣмъ у руки панôвъ, ихъ прихôлникôвъ-жидôвъ (що займають ся головно лихвою и купецтвомъ) и всякихъ урядникôвъ такъ, що даючи сему, польска шляхта захопила и тѣ мандаты, що по закону належить ся сельской людности у соймѣ и Державной Радѣ.

V-та курія до Державнои Рады допускала до голосованя всѣхъ мужчинъ вôдъ 24 рокôвъ, то є не тôлько тыхъ, що дотепер не мали того права, але й усѣхъ тыхъ, що голосували въ чотырохъ першихъ куріяхъ, а се значить, що вôдъ теперь мали голосувати: выборцѣ першихъ двохъ курій — вже три разы, четверои два, а новѣ выборцѣ въ V-тôй куріи тôлько разъ! Изъ горы забезпечено въ Державной Радѣ огромну перевагу давнымъ посламъ (числомъ 353), бо V-та курія мала выбрати тôлько 72 на всю Австрію, съ чого въ Галичинѣ тôлько 15, противъ 63, выбираныхъ у першихъ чотырохъ куріяхъ! При тому понуцено тôлько трохи галицкимъ робôтникамъ, заводячи въ головныхъ осередкахъ, — у Львовѣ и Краковѣ зъ округами — безпосереднє голосоване, — а для сельскои людности полышено посереднє голосоване. Изъ сельскои людности, до львôвского и краковского выборчого округа V-тои куріи, прилучено дуже мало, бо лишь по одному повѣтѣ, тымъ часомъ якъ до решты сельскихъ округôвъ V-тои куріи призначено по кôлька повѣтôвъ (по 5—6), такъ, що на такихъ величезныхъ просторахъ агітація була згоры утрудняна страшенно.

Ось якъ стояла справа, коли въ лютôмъ сего року оголошено новѣ выборы до Державнои Рады.

М. П.

(Дальше буде).

ЩО ЧУВАТИ ВЪ СВѢТѢ?

Въ Греціи бѣда. Вôйна вправдѣ скôнчена, але на некористь Греціи. Турція ставляє высокѣ варунки покою; хоче она забрати для себе цѣлу Тессалію и жадає окромъ того еще 30 мілїон. дол. военного вôдшкодованя. Мала Греція не въ силѣ выплатити таку велику суму грошей и Тессалію також не хоче вôддати Туркамъ и просить европейскѣ державы о помôчь. Майже цѣлый край знищеный, зруйнованый. Турки наробили шкоды бôльше якъ на 30 міл. драхмъ, а кромѣ того народови треба дати еще запомогу, бо немає зъ чого жити. Молодый люде всѣ въ войску — въ дома зôстали тôлько жены, дѣти, старцѣ и калѣки, котрі не орали и не сѣяли, бо навѣть не мали чимъ орати, бо конѣ, волы, мулы майже всѣ позабирано для армін. — Въ Атенахъ заносить ся на революцію. Король сидить въ своѣй палатѣ, якъ вязень. Не може показати ся на улицю, бо боить ся, о свою голову и есть готовъ кождои хвилѣ утечи зъ Греціи.

Въ Испаніи также злѣ. Трилѣтна вôйна на Кубѣ знищила Испанію зовсѣмъ. Коштує она вже сотки міліонôвъ дол. и десятки тысячъ людей. Помимо того однакъ Куба не пôддала ся и повстане єсть въ цѣлôмъ розгарѣ. Повстанцѣ суть певні, що въ короткôмъ часѣ выграють и выженуть свого ворога назадъ до Испаніи. — Испанія вже теперь єсть близько банкроцтва, грошей не може пожичати на утримане численнои арміи на Кубѣ. Въ сенатѣ сварять ся, а навѣть бють, якъ недавно міністеръ князь Тетуамъ побивъ одного сенатора за то, що той закидувавъ правительству, що не може втихомирити повстаня на Кубѣ.

Въ Англіи приготовляють ся теперь до святкованя 60 лѣтного ювилею панованя королевы Вікторіи, а також хотять зробити добрый business по войнѣ грецко--турецкôй, щобы и для себе де-що выторговати. Що бôльше: Англія хоче зробити заколотъ въ Европѣ, щобы могла свобôдно газдувати въ Африцѣ и загарбати для себе републику Трансвааль, на котру она вже вôдъ давна острить собѣ зубы.

Въ Спол. Державахъ радять и радятъ въ Сенатѣ вже три мѣсяцѣ то надъ симъ то надъ тымъ, но нѣчого добро еще не урадили. Такі нѣкъ були лихи, такі и суть, зъ тою хиба змѣною, що перше була бѣда демократична, а теперь републиканска.

Въ Турціи султанъ сидить собѣ, люльку курить и смѣє ся зъ цѣлои Европы, що она зъ нимъ нѣчого не вдѣє, тай продумує: де бы то еще выправити рѣзню на христіянахъ, щобы вже разъ очистити свое паньство вôдъ тыхъ „невѣрныхъ джаурôвъ".

А въ нашôй жидôвскôй Австріи що чувати? Все гаразди! Хоть въ вѣденьскôмъ парляментѣ часами и поколотять ся, троха за чубы не похапають ся, но то для напка Баденьского нѣчо, вôнъ собѣ зъ того кпить и пануе дальше. — Въ нашôй славнôй Галичинѣ за роскошь народъ утѣкає за море цѣлыми масами, щобы позбути ся польско--шляхоцкого панованя.

НОВИНКИ.

Въ свѣтѣ за очи!

Ось що читаємо въ одной зъ красныхъ газетъ:

„Дня 3. мая желѣзный дворецъ въ Чортковѣ залягали масою еміграты а самі они зажвточнѣйшѣ господарѣ. На пытаня, чому идуть, аджє-жь и въ краю можуть выгôдно жити — вôдповѣдали: Не можна! Тягарѣ на хлопа чимъ разъ бôльшѣ, а права добити ся трудно. Всякого рода панôвъ и урядникôвъ намножило ся безъ числа а все то хоче жити зъ хлопа. Не вытримаемо! Зъ усѣхъ насъ стануть дѣдовцы. Прійде ся продати безрогу: дай куку въ руку то сему, то тому. Хочешь получити концесію на крамницю, дай вôйтови, дай писареви, дай секретареви повѣтовои рады... Отъ мы бы и пашпортôвъ не дôстали, якбы не оплатили ся панови секретарови. Зъ насъ берутъ за пашпортъ 10, 15 и 20 злр."

Рухъ еміграційный такъ великій, що выселили бы ся цѣлі села, а полишили бы ся лишь старцѣ и калѣки, если бы власти не вздержували. Тай нема що дивувати ся тôй горячцѣ, тому покидуваню рôдной скибы — лучше вже йти въ свѣтъ за очи якъ сидѣти въ такôмъ пеклѣ галицкимъ, де долу-чатъ ся панами всѣлякі права божі и людскі.

Людоѣды.

Людоѣдство є розповсюднене въ Конго ще на величкій розмѣръ. Держава та рекрутує значну часть войска и корабельну залогу зъ племени Бангаля. Єсть то народъ дуже бôйкій, интелигентный, вытревалый, але есть людоѣды. Всякі заходы выкорѣненя того страшного обычаю не повели ся. Жорстокôсть Бангалѣвъ оказує ся хоть бы на ловахъ: не убиваютъ они цоцѣленои стрѣлами звѣрины або птаха, але ломлять имъ ноги и крила. Такъ само обходять ся зъ пôймаными вязнимъ воєнными и невôльниками. Кожде племя має упривилюване часть людского тѣла, котру найлюбѣйше зъѣдає. Въ Убангі веде ся торговля людскимъ мясомъ; є рѣзницкі склепы. Бельгійске правительство карає смертію, кого лише прило вить на людоѣдствѣ — але то мало помагає.

СПРАВЫ ЕМІГРАЦІЙНІ.

Еміграція до Канады.

Минувшого тыжня прійшло 3000 особъ Русинôвъ зъ Галичины и зъ Буковины до Канады.

— Філядельфійска газета „The Public Ledger" доносить, що дня 28. мая переѣзджала черезъ New York партія емігрантôвъ рускихъ зъ Буковины до Канады зложена зъ 9 мущинъ, 10 женокъ и 25 дѣтей. Ихъ проводникъ умѣвъ розмовити ся по англійски. Англійска газета, згадуючи широко про тыхъ нашихъ емігрантôвъ, выражає ся дуже симпатично про нихъ, бо подобали ся єй сильно збудованѣ нашѣ гуцулы и не брыдкі лиця женщинъ. — Зъ New York вôдъѣхала та партія до Winnipeg.

Еміграція зъ Бразиліи до Канады.

Черезъ New York переѣзджала партія емігрантôвъ зъ Бразиліи до Канады, зложена зъ 6 людей, котрі кôлька мѣсяцѣвъ тому покинули були Канаду и выѣхали до Бразиліи. — Кореспондентъ газеты „Herald" телеграфує зъ Buenos Ayres, щобъ остерѣгати на кождôмъ кроцѣ людей передъ еміграціею до Канады.

Справы робôтничі.

— Въ копальняхъ въ Pinkney, 30 миль вôдъ Florence, Alabama, сталось велике нещастє. Въ наслѣдокъ обрваня ся новои вынды стратило жите 10 майнерôвъ.

— Вуглярѣ въ Webster Gas Coal Co. застрайковали. До теперь платили имъ по 60 цт., але заповѣджено было що достануть лишь 51 цт. Така сама скаля запроваджена въ майнахъ Ella.

— Страйкерамъ вôдъ фабрики Republican Iron Co. на полудневôй 25 улици въ Питсбургу, котрі мешкали до теперь въ компанійныхъ домахъ, приказано, щобъ выносили ся зъ нихъ. Якъ чути, має компанія замѣръ спровадити зъ полудня нігрôвъ и такимъ способомъ хоче помѣстити ся на страйкуючихъ.

— Въ Ню Йорку роспочавъ ся великій страйкъ нѣмецкихъ и литовскихъ кравцѣвъ. До 25,000 робôтникôвъ застановило свою роботу.

ЗАПЛАТИЛИ ЗА „СВОБОДУ" ВЪ МѢС. МАЮ:

MT. CARMEL, PA.	
Иванъ Секула	1.00
Алексій Тхиръ	1.00
Семенъ Кузакъ	1.00
BRANDON MANITOBA — CANADA.	
Демко Бацнуръ	1.00
WERMONT WEST PAWLET	
Илько Лавориша	2.00
NEW YORK, N. Y.	
Омелянъ Прозора	1.00
IRVIN, PA.	
Василь Гороцинъ	2.00
MAHANOY PLANE, PA.	
Василь Данчо	1.00
ELMIRA, N. Y.	
Мих. Морохович	1.00
Кузьма Варпиъ	1.50
FT. SASKATCHEWAN — CANADA.	
Конст. Кмарникъ	2.00
EXCELSIOR, PA.	
Илько Мамчичъ	35 цт.

Де-що цѣкавого.

— Пôдчасъ похорону свого мужа вмерла одна женка въ Пассаїку въ мая.

— Недавно вродила ся въ Чікаго дитина, що важила лишь 1¼ фунта. Чверть доляра закрыло єи руку цѣлкомъ.

— Папа має два міліоны дол. рôчного доходу.

— Рôчно родить ся на цѣлôмъ свѣтѣ 37 міліонôвъ дѣтей.

— Дитина по 7. днях два разы тôлько важить якъ при уродженю.

— Въ роцѣ 1895 зъ Нѣмеччины заслано дешень до Азіи 34,637, до Африки 27,910, до Америки 367,543, а до Австраліи 5,050.

— Оденъ фармеръ зъ Канзасъ выславъ минувшого року 7 міліонôвъ яєць.

— Наша „Свобода" повинна находити ся въ кождôмъ рускôмъ домѣ. Єсть въ нѣй що до читаня — а всього коштує лишень 2 дол. и то на цѣлый рôкъ.

— Въ станѣ Maine бувъ оскарженый почмайстеръ, що спроневѣрнвъ державныхъ грошей 30 центôвъ. Ну, вже ту єсть богато иншихъ дефраудантôвъ.

— Въ Bethlehem, Pa. розсаджено недавно тому найбôльшій лупъ камѣнный, на якій коли натрафлено. Єсть вôнъ 67 стôпъ довгій, 13½ стôпъ широкій, 14 грубый и мѣстить 12,663 кубічныхъ стôпъ. Важить 2,127,364 фунтôвъ або 1,064 тонъ. Зъ него можна зробити 1,637 дахôвокъ, а машина въ силѣ 75 копей буде мусѣла 6 тыжднѣвъ працювати, щобъ его вытягнути на верхъ.

— Въ Нѣмеччинѣ находить ся 13 тысячь господарскихъ товариствъ.

— Въ Петербургу, головнôмъ мѣстѣ Россіи, коло самои хаты россійского царя, якнашутъ нѣмецкі газеты, має выходити нова нѣмецка газета. А малоруску газету буде можна тамъ коли выдавати?!?... „Нельзя". Ихочуть, щобъ мы любили Россію зъ єи тиранами-царями!

— Кажуть, що Англія, Франція и Россія ще вôдъ року 1863 складають ся на 4000 фунтôвъ штерлингôвъ для грецкого короля Юрка. На-що и по-що, коли єму Греція дає и такъ 1,825000 драхмъ (грецкі грощѣ). Вôнъ тыхъ не варта, якъ нічь не робить.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

Жена: — Вôдъ часу смерти мого мужа не знаходжу жаднои потѣхи.

Священникъ: — Я знаю о однôмъ.

Жена: — Чи они самотнѣ тако жъ вдовецъ?

НЕ ДУРНЫЙ АЙРИШЪ.

Въ однôмъ мѣсточку Пенсильвеніи зайшовъ попъ айрішскій мѣжъ парохіянъ по колектъ на церковь. Прійшовъ до одного и каже:

— Джімъ, прійшовъ — ить до васъ, щобысте що офѣровали на нашъ костелъ.

Джімъ: — Well, сердечно радо давъ-бымъ, али видите 5 голыхъ дѣтей, а всього лишь 5 дол. при моѣй душѣ.

Священникъ: — То дай тыхъ 5 дол. Панъ Богъ выпадгородить тя потрôйно, и будешь мати 15 дол.

Джімъ: — Well, father, Вы лѣпше зпастѣсь зъ Паномъ Богомъ, возьмѣть тыхъ 15 дол., що Панъ-Богъ має мнѣ дати, а тыхъ 5 дол. най зôстануть въ мене.

КРИВДА НАМЪ!

З нагоды еміграціи.

Н. Д.

Намъ кривда, кричать наші патріоты въ Галичинѣ, але такъ вже горлають, що трохи писковъ не пороздирають. Той крикъ вôдбивае ся о уши мужика за котрого долею они такъ роспинають ся, и той мужикъ пролявши кровь при выборахъ, махнувъ рукою, сплюнувъ здорово, продавъ за безцѣнь рôдну землю и махнувъ за море.

— Тамъ не буде вамъ кривды, горлають по дорозѣ агенты — тамъ рай, тамъ край дармоѣдôвъ, тамъ лишь писокъ отворишь, а пироги зъ масломъ падають тобѣ и просто въ жолудокъ, навѣть не потребуешь завдавати собѣ працѣ и кусати...

Кривда намъ! загремѣли мужики въ Канадѣ. Намъ належить ся ту пановати, намъ обѣцяли дати цѣле господарство, цѣлый добутокъ — а ту що? Всего навсего 113 морговъ землѣ! А волы де? а коровы де? А плугъ, а хата, а будынки? Кривда намъ! заревѣла товпа — мы будемо телеграфовати до Найяснѣйшого Пана. Мы поѣдемо до него, роскажемо, вôнъ не дасть намъ бѣдовати, мы прецѣ его дѣти, мы въ войску служили. — Кривда намъ! лунає мѣжь народомъ, ажь въ томъ выступае оденъ чоловѣкъ и забирае слово:

Панове громадо! Та-жь ту въ тôмъ краю нема нашого Найяснѣйшого Пана, ту є въ Монтреалю его заступниця, его невѣстка Стефанія. До неи удайте ся, а она вамъ певно поможе. — „Поможе, поможе", закричали люде. Телеграфуймо до неи, пишѣмъ письмо, супліку подаваймо. Чекайте люде добрі — вôдзывае ся той чоловѣкъ. Не пишѣть вы письма, бо не вмѣете писати до такои яснои пани. Вы лѣпше поѣдьте сами, впадете до нôгъ и просѣть милости. — „Поѣдемо, поѣдемо", закричали. Зложили людиска грошѣ для трохъ делегатôвъ до Стефаніи — вручили чоловѣкови тому, що такъ мудро порадивъ, щобъ купивъ тікеты. Чоловѣкъ пôшовъ на дворець и пропавъ зъ грôшми на нынѣшный день, а вхопивъ не богато тôлько $70.

Кривда намъ! — кричить народъ, а ему вторують галицкі власти и пыскаті патріоты, що не добули зъ себе навѣть на стôлько любови до народу, щобъ научити чоловѣка, що жадної Стефаніи въ Канадѣ нема и що чоловѣкъ, крôмъ 113 морговъ землѣ нѣчого бôльше не достае. Кричѣть дальше „кривда намъ", а вчѣть и народъ кричати, бо вы ва... пыскаті патріоты!

ЗЕРНА МУДРОСТИ.

— Привыкай зъ молоду до працѣ, праця ублагородняе чоловѣка.

— Не хвали ся тымъ, чого въ дѣйсности не маешь.

— Не спускай ся нѣколи на помочь другого, але шукай собѣ помочи самъ.

— Чоловѣкъ навченый жити зъ помочи завсѣгды буде тягаромъ для людскости.

— Вôльный часъ не трать на забавы, а выповняй его мудрымъ читанемъ.

Молись, трудись, учись, до „СОЮЗА" запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, „СВОБОДУ" читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.